

The role of the Islamic family lifestyle in the realization of the model of progress Iranian Islamic

Iman Zaghian

M.A of psychology, Yazd University, Yazd, Iran

Hasan Zareei Mahmoud Abadi

Associate Professor of psychology Yazd University, Yazd, Iran

نقش سبک زندگی خانواده اسلامی در تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

*ایمان زاغیان

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه یزد

حسن زارعی محمود آبادی

دانشیار گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی دانشگاه یزد

چکیده

Abstract

The aim of the present study is to express the role of the Islamic family lifestyle in the realization of the Iranian Islamic model of progress and to show what the fruits of this desirable phenomenon are for the individual and society using the views of Islamic thinkers. The method used in this research is descriptive-analytical method. Considering the criteria of an efficient and Islamic family lifestyle, it has been attempted in this paper to determine its role in the implementation of some measures in the Iranian Islamic model of progress related to the family issue. In fact, in this paper, through adapting the criteria of an efficient Islamic family, 4 strategies were selected and considered out of the 56 available strategies. These four measures were: the spread and dissemination of Islamic morality, the promotion of monotheism and revelatory and divine teachings, the promotion of the Islamic way of life and the promotion of the dignity and rights of women with a focus on the role of the mother. It can be concluded that If the family moves in the direction of its desired model, namely the Islamic way of life, it can advance the lofty civilized goals of the Islamic Revolution and, in particular, take a firm and effective step towards advancing the goals of the Iranian-Islamic progress model document.

Keyword: Lifestyle, Islamic family, Iranian-Islamic model of progress.

هدف: هدف پژوهش حاضر این است که نقش سبک زندگی خانواده اسلامی را در تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بیان کند و نشان دهد ثمرات این پدیده ی مطلوب برای فرد و جامعه با استفاده از نظر اندیشمندان اسلامی چیست. روش: روش مورد استفاده در این تحقیق روش توصیفی - تحلیلی است. در این مقاله سعی شد با توجه به معیارهای یک سبک زندگی خانواده ی کارآمد و اسلامی، نقش آن در تحقق برخی از تدابیر موجود در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که با مسئله ی خانواده در ارتباط است مشخص شود. یافته ها: در مقاله حاضر با استفاده از تطبیق معیارهای خانواده کارآمد اسلامی از میان 56 تدبیر موجود 4 تدبیر برگزیده و مورد توجه قرار گرفت. این چهار تدبیر عبارت بودند از: گسترش و اشاعه ی اخلاق اسلامی، ترویج توحید و معارف وحیانی و الهی، ترویج سبک زندگی اسلامی و اعتلای منزلت و حقوق زنان با محوریت نقش مادری. نتیجه گیری: پس از تحلیل و بررسی نقشی که خانواده ی اسلامی می تواند در تحقق آنها داشته باشد این نتیجه به دست آمد که اگر خانواده در مسیر الگوی مطلوب خود یعنی سبک زندگی اسلامی حرکت کند، می تواند سبب پیشبرد اهداف والای تمدنی انقلاب اسلامی شود و به صورت خاص در جهت پیشبرد اهداف سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت قدم استوار و مؤثری بردارد.

واژگان کلیدی: سبک زندگی اسلامی، خانواده ی اسلامی، الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

* نویسنده مسئول: Emai: iman.zaghian98@gmail.com

پذیرش: ۱۴۰۰/۷/۲۶

دریافت: ۱۴۰۰/۵/۱۸

مقدمه

بارزترین گروه اجتماعی که در آن افتراقات سبک زندگی میان گروه‌های دیگر در آن قابل مشاهده می‌باشد خانواده است. خانواده اولین جایی است که فرایند جامعه‌پذیری و تحقق کیفیت سبک زندگی افراد در آن شکل می‌گیرد. سبک زندگی فردی و عواطف و احساسات انسان درون خانواده است که تضعیف یا تقویت می‌شود؛ بنابراین برای بررسی نقش سبک زندگی اسلامی در تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت باید به سبک زندگی خانواده به عنوان یک واحد مهم اجتماعی توجه شود (Kafi, 2018).

خانواده در ابتدا حاصل پیوندی آسمانی میان زن و مرد است که خداوند برای آن جایگاه بسیار مهمی قرار داده و در قرآن کریم از آن با عنوان میثاق غلیظ یاد کرده است «و أخذن منکم میثاقاً غلیظاً» (نساء/۲۱). همچنین پیامبر خدا حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله و سلم) آن را محبوب‌ترین بنیان نزد خداوند بیان فرموده است. در این میان کانون خانواده به عنوان یک عنصر مهم در سبک زندگی فرد و جامعه در صورتی می‌تواند ثمربخش باشد که به مطلوب‌ترین صورت بتواند خود را بنمایاند و در صورتی که مطلوبیت لازم را نداشته باشد، نمی‌تواند کارایی مورد نظر را از آن انتظار داشت (Safouraei Parizi, 2013).

در عصر حاضر آسیب‌های بسیار زیادی خانواده را تهدید می‌کند و خانواده تنها با یک سبک زندگی کارآمد است که می‌تواند همان سبک زندگی اسلامی است در مقابل این تهدیدات ایمن باشد. «خانواده‌ی کارآمد خانواده‌ای است که اعضای آن با پایبندی به باورهای دینی و اسلامی و رعایت حقوق و اخلاق اسلامی زمینه‌ی کشف و پرورش قابلیت‌ها و توانمندی‌های آنان در زمینه‌های عاطفی، شناختی و رفتاری فراهم می‌کند» (Safouraei Parizi, 2013).

خانواده‌ی کارآمد یکی از عواملی است که در تحقق تمدن نوین اسلامی می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا نماید. تمدن نوین اسلامی مجموعه‌ی آداب و رسوم و سنن و رفتار و کردار و علم و فنون و صنایعی است که از اصول و مبانی اسلام و آموزه‌های اسلامی منبعث شده است (Khorramshad, 2013).

جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر حرکت عظیم مردم مؤمن خود در سال ۵۷ حرکتی را به سمت تمدن نوین اسلامی آغاز کرده و برای همین برای خود افق‌های بسیار بلندی را می‌بیند و برای آن اسناد و الگوهایی تدوین نموده تا جامعه را به سمت آن حرکت دهد. الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت یکی از مهم‌ترین اسنادی است که توسط جمعی از صاحب‌نظران و متفکران بر اساس جهان‌بینی و اصول اسلامی تدوین شده و از این جهت که الگوی پیشرفت جمهوری اسلامی ایران را در نیم قرن آینده در عرصه‌ی علم، فکر، معنویت و زندگی معین می‌کند اهمیت بسیار رفیع و منیعی دارد؛ بنابراین برای اینکه جمهوری اسلامی ایران به سمت اعتلا و پیشرفت حقیقی حرکت کند نیازمند این است که

جامعه یک رشد چشم‌گیری در عرصه‌ی حیات خانوادگی از خود بروز دهند و سبک زندگی آن‌ها با الگوهای سبک زندگی اسلامی انطباق پیدا کند (Bostan, 2011: p. 102). چرا که بالندگی جامعه در گرو تحقق بالندگی خانواده است (Zare et al, 2015).

بنابراین با توجه به مواردی که ذکر شد هدف این نوشتار آن است نقش خانواده‌ی اسلامی در تحقق تمدن نوین اسلامی مبتنی بر سند الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت مورد بررسی و تحلیل قرار دهد و اهمیت و ضرورت این تحقیق از آن جهت است که جمهوری اسلامی ایران مبنای مسیر خود را اسلام و مبانی آزادی‌بخش آن قرار داده است؛ بنابراین در جهت آرمان‌های آن می‌خواهد حرکت کند و سیاست‌گذاری‌های کلان خود را شکل دهد. از این منظر با توجه به اهمیت بالای جایگاه خانواده در فرهنگ ایرانی و اسلامی، ضرورتی انکارنشدنی است که در جامعه‌ی اسلامی ایران باید برای آنکه جامعه حرکت خود را به سمت تعالی پیش بگیرد سبک زندگی مردم یک سبک زندگی اسلامی بشود. اینکه سبک زندگی اسلامی از چه نقطه‌ای آغاز شود سؤالی است که باید مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا نقطه‌ای باید مورد تأکید بیشتر قرار گیرد که می‌تواند به عنوان شاه‌کلید عمل کند و جامعه را با سرعت و قدرت بیشتری به سمت اهداف خود پیش ببرد. با توجه به اینکه اولین و مهم‌ترین واحد اجتماعی که افراد در آن جامعه‌پذیری را فرامی‌گیرند خانواده است (Kafi, 2018). به نظر می‌رسد ترویج سبک زندگی اسلامی در خانواده‌های ایرانی می‌تواند در تحقق آرمان‌های تمدن نوین اسلامی که در سند الگوی ایرانی پیشرفت به عنوان یک سند راهبردی برای پیشرفت جمهوری اسلامی ایران متجلی است ثمربخش باشد و قرار بگیرد.

پیشینه تحقیق

در این قسمت به مرور تعدادی از فعالیت‌های پژوهشی مرتبط با سبک زندگی خانواده‌ی اسلامی پرداخته می‌شود.

پرهوده و پرهوده (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان سبک زندگی ایرانی - اسلامی و دانش رسانه‌ای به بررسی این مطلب می‌پردازد که با توجه به داده‌های نظری صاحب نظران و نکات برگرفته از اسناد علمی موجود اعم از کتاب، مجلات، مقالات، پایان‌نامه‌ها، روزنامه‌ها، سایت‌های مرتبط و همچنین اندیشه‌های خود نویسندگان، به روش کتابخانه‌ای به توصیف و تبیین موضوع سبک زندگی در چارچوب ارزش‌های اسلامی خواهد پرداخت که نیازمند دانش رسانه‌ای و ارتباطی است.

خارستانی و سیفی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان جایگاه خانواده در سبک زندگی اسلامی و ایجاد حیات طیبه از منظر قرآن کریم به اهمیت و جایگاه خانواده در قرآن کریم اشاره کرده و در ادامه شاخص‌های سبک زندگی اسلامی در خانواده در ابعاد دینی و اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی، اقتصادی

و عقلانی معرفی نموده است. همچنین عوامل آسیب‌زایی نیز که مانع از تحقق سبک زندگی اسلامی در خانواده می‌شود را از دو جنبه مادی و روانی مورد بررسی و تحلیل قرار داده است. در پایان آثار و ثمرات حیات طیبه را معرفی کرده است.

کافی (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان سبک زندگی در قرآن به استخراج گروهی از آیات پرداخت که در سه گونه مؤلفه‌های شخصیتی، زمینه‌ای و اجتماعی به مدل نسبتاً جامعی در مورد سبک زندگی از منظر قرآن رسید.

کافی (۱۳۹۷) در کتابی با عنوان سبک زندگی اجتماعی با تأکید بر آیات قرآن به بررسی مؤلفه‌های مختلف سبک زندگی می‌پردازد و به این نتیجه می‌رسد که اولاً دین می‌تواند شرایط و هنجارهای برقرار کردن ارتباطات خاصی را برای فرد بیان می‌کند تا سبک زندگی خود را بر آن‌ها عرضه کند؛ در ثانی بعد شریعتی دین می‌تواند با ایفای نقش بازدارنده یا تحریک‌کننده محدودیت‌هایی را در انتخاب نوع ارتباط و اعمال سلیقه فرد ایجاد کند یا او را به سوی برخی ارتباطات و سلايق از پیش تعریف شده سوق دهد و سوم اینکه دین می‌تواند به عنوان یک ایدئولوژی و جهان‌بینی و نظام معنایی، معرفت و فرهنگ ذهنی فرد را تحت تأثیر قرار دهد و در شکل‌گیری و جهت‌دهی به زمینه‌ی معرفتی - فرهنگی سبک زندگی اجتماعی نقش ایفا کند.

کاویانی (۱۳۹۶) در تحقیق خود با عنوان سبک زندگی خانوادگی از دیدگاه قرآن و مدرنیته به این نتیجه رسید که هفت تفاوت عمده بین این دو نگاه به سبک زندگی وجود دارد، که بعضی از آن تفاوت‌ها عبارت است از: ۱. سبک زندگی قرآنی، بر آزادی «خدا محور» و سبک زندگی مدرنیته، بر آزادی «انسان محور» مبتنی است، ۲. خانواده، در سبک زندگی قرآنی، برخلاف سبک زندگی مدرنیته، جایگاهی والا دارد، ۳. ساختار خانواده اسلامی بر ازدواج «شرعی و قانونی»، «خانواده دوجنسیتی» و «خانواده تک شوهری»، تأکید دارد، در حالی که در سبک زندگی مدرنیته، خانواده، از ارزش چندانی، برخوردار نیست و بشر در ساختار خانواده، آزادی کامل داشته و خانواده «هم‌بالینی»، خانواده «تک جنسیتی» و خانواده «چندشوهری» تجویز می‌گردد. براساس این تفاوت‌ها، تفاوت‌های دیگری نیز شکل می‌گیرد.

موسوی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان نگاهی به جایگاه زن و خانواده در سبک زندگی اسلامی به این نتیجه رسیدند که زن علاوه بر وظایف همسری نقش مهمی در تربیت اجتماعی، دینی، سیاسی کودکان و همچنین حضور در صحنه‌های مختلف اجتماعی را ایفا می‌کند. بنابراین در سبک زندگی اسلامی، زن یک مؤلفه‌ی اثرگذار و فعال است و برخلاف جاهلیت موجودی بی‌اعتبار نمی‌باشد.

زرگوشی (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان راهکارهای برای تحکیم خانواده در الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت با تأکید بر آموزه‌های اسلامی به این نتیجه رسید که با توجه به اینکه خانواده رکن اصلی یک جامعه است و راه اصلی رشد و ارتقای این نهاد مهم این است که از آموزه‌های اسلامی که برای سعادت و سلامت خانواده لازم است بیان شده و خانواده با تکیه بر این آموزه‌ها می‌تواند مسیر خود را به این سمت هموار کند.

محمودی (۱۳۹۵) در رساله‌ی خود با عنوان چالش‌های سبک زندگی قرآنی و مدرنیته با تأکید بر خانواده سبک زندگی قرآنی و سبک زندگی مدرنیته در برخی از مبانی، اهداف و اصول در سطح عمومی و برخی از مؤلفه‌های حوزه خانواده، در چالش بوده و راهکارهای نظری و عملی در این موارد، توصیه می‌شود که به هر کدام به تفصیل می‌پردازد.

قندانی آرانی و صادقی آرانی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان خانواده و سبک زندگی اسلامی به بررسی آیات قرآن در ارتباط با سبک زندگی در خانه و خانواده پرداخته است.

بهجت‌پور (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان سبک زندگی فاطمی به بررسی این نکته می‌پردازد که بررسی سبک زندگی اولیای دین موجب تشخیص دادن به معارف دینی می‌شود. حضرت زهرا (سلام الله علیها) با درونی کردن آموزه‌های دینی و تبدیل کردن آن‌ها شخصیت و هویت خود در ابعاد فردی و خانوادگی و اجتماعی سبکی را نمایان کرد که مرادهای خداوند متعال را در بخش‌های مختلف را عینیت و تشخیص بخشد.

صالح زاده (۱۳۹۳) در مقاله‌ای به بررسی عوامل تحکیم خانواده در نظام فرهنگ اسلامی پرداخته و با استفاده از منابع اسلام، آثار متفکران تربیتی را مورد تحلیل و نقد قرار داده است.

در تحقیقاتی که به عنوان پیشینه ذکر شده تماماً به دنبال این بودند که به تبیین و توصیف مؤلفه‌های سبک زندگی و خانواده‌ی به خصوص با معیارهای اسلامی بپردازند اما در تحقیق حاضر مؤلفان به دنبال بیان این هستند که چگونه این سبک زندگی خانواده اسلامی با مؤلفه‌هایی که دارد می‌تواند در تحقق اهداف الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مؤثر باشد.

مفاهیم

سبک

سبک به مجموعه روش‌ها و طریق‌هایی که هر فرد به آن وسیله از تمام سرمایه‌های فردی و اجتماعی برای ارتباط برقرار کردن با دیگران و گذران امور زندگی و اجتماعی خود استفاده می‌کند. به عبارت دیگر سبک پدیده‌ای جمعی است؛ چرا که زمانی می‌توان از سبک سخن گفت که تعداد زیادی از افراد جامعه یا گروهی خاص آن را مورد پذیرش قرار دهند (Kafi, 2018: p. 10).

سبک زندگی^۱

سبک زندگی مفهومی بسیار گسترده است که در علوم مختلف تعاریف متفاوتی از آن به عمل آمده است. اولین بار عبارت سبک زندگی را در سال ۱۹۹۲ بیان کرد. جامعه‌شناسان آن را رفتارهای قابل مشاهده‌ی جامعه، روانشناسان آن را شاخص‌های شخصیتی افراد و اقتصاددانان آن را رفتارهای مصرفی انسان‌ها به حساب می‌آورند. در مجموع می‌توان سبک زندگی را مجموعه‌ای از ارزش‌ها، طرز تلقی‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها است که در بیشتر مواقع در میان یک گروه ظهور می‌کند و شماری از افراد با آن صاحب یک نوع زندگی مشترک می‌شوند (Kafi, 2018: p. 12).

خانواده^۲

خانواده گروه کوچکی است که حفاصل بین فرد و جامعه قرار دارد که از جمله ویژگی‌های آن این است که: الف) از عمومی‌ترین سازمان‌های اجتماعی است که از نتیجه‌ی ازدواج بین زن و مرد شکل می‌گیرد؛ ب) در آن مناسبات خونی یا اسنادیافته به چشم می‌خورد؛ ج) دارای نوعی اشتراک مکانی است و د) کارکردهای گوناگون شخصی، جسمانی، اقتصادی و تربیتی می‌باشد (Salarifar, 2008: pp. 12-13).

خانواده‌ی اسلامی^۳

مهم‌ترین واحد اجتماعی است که بنای آن بر الفت و همدلی است. روابط آن نیز بر پایه‌ی مودت و رحمت پایه‌گذاری شده‌اند. هدف آن اصلاح جامعه و در نهایت سعادت انسان‌ها است (Ghaemi, 1990: p. 14). خانواده‌ی اسلامی خانواده‌ای است که اعضای آن با پایبندی به باورهای دینی و رعایت حقوق و اخلاق اسلامی، زمینه‌ی کشف و پرورش قابلیت‌ها و توانایی‌های آنان را در ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری فراهم می‌کنند (Safouraei Parizi, 2013) که در آن افراد احساس امنیت، آرامش و سکون می‌کنند و اضطراب، تشویش و بی‌اعتمادی برای تأمین معاش خانواده، در آن جایگاهی ندارد (Ebrahimi, 2015).

الگو^۴

الگو، چارچوب نظری و ذهنی است که پایه و معیار حرکت قرار می‌گیرد. الگو، نقشه‌ی راه است. رهبر معظم انقلاب اسلامی، الگو را نقشه جامع دانسته‌اند که به ما می‌گوید به کدام سمت و برای کدام هدف داریم حرکت می‌کنیم. بدون نقشه جامع، دچار سردرگمی خواهیم شد (Khamenei, 2019).

¹ Lifestyle

² Family

³ Efficient Family

⁴ Model

پیشرفت^۱

فرایندی افزاینده و رو به گسترش که در آخرین مرحله‌ی آن مطلوب‌ترین وضعیت به وجود می‌آید (De Benoist, 2008: p. 8; quoted by Akhbari and Zarean, 2019).

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت^۲

الگوی برآمده از نظریات خرد و کلان درباره‌ی دین، هستی، انسان، جامعه، فرهنگ و سبک زندگی که برآمده از آموزه‌های مکتب اهل بیت (علیهم السلام) است. این سند با استفاده از وفاق میان دانشمندان و نخبگان، یافته‌های علوم جدید، قابل اجرا بودن در کشور ایران و برنامه‌پذیر بودن در جهت تحقق آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران می‌باشد (Akhbari and Zarean, 2019).

روش شناسی

پژوهش کیفی رویکردی کل گرا - تفسیرگرا دارد و برای اکتشاف در یک زمینه طبیعی انجام می‌شود و نباید در یک محدوده‌ی تصنعی انجام گیرد. پژوهش کیفی درباره‌ی زندگی، فرهنگ، مبانی ارزشی، عقیدتی و رفتاری، زبان، احساسات، هیجانات و باورهای مردم اطلاعات کسب می‌کنند. محیط پژوهش در واقع همان دنیای واقعی است که پژوهش و مطالعه در آن انجام می‌گیرد. این محیط به صورت یک کل مورد مطالعه قرار می‌گیرد و از تحلیل آن به اجزاء و مطالعه اجزاء پرهیز می‌گردد در پژوهش کیفی پژوهشگری که برای جمع‌آوری داده‌ها برنامه‌ریزی می‌کند، باید با نوع اطلاعاتی که در پی آنهاست، سازگار باشد. سه استراتژی مصاحبه عمیق، مشاهده و نمونه‌گیری را ارائه کرده است که پژوهشگر می‌تواند از آنها در پژوهش خود استفاده نماید. اما می‌توان به بررسی اسناد و مدارک، دیوار نوشته‌ها و به طور کلی اسناد پایدار و ناپایدار نیز اشاره نمود (Abedi and Shavakhi, 2010: p. 256).

روش توصیفی - تحلیلی؛ محقق علاوه بر تصویرسازی آنچه هست به تشریح و تبیین دلایل چگونه بودن و چرایی وضعیت مسئله و ابعاد آن می‌پردازد. محقق برای تبیین و توجیه دلیل، نیاز به تکیه‌گاه استدلالی محکمی دارد. این تکیه‌گاه از طریق جستجو در ادبیات و مباحث نظری تحقیق و تدوین گزاره‌ها و قضایای کلی موجود درباره‌ی آن فراهم می‌شود که معمولاً در فصل مربوط به سوابق و مباحث نظری تحقیق تدوین می‌گردند. محقق از نظر منطقی جزئیات مربوط به مسئله تحقیق خود را با گزاره‌های کلی مربوطه ارتباط می‌دهد و به نتیجه‌گیری می‌پردازد. از ویژگی‌های تحقیق توصیفی این است که محقق دخالتی در موقعیت، وضعیت و نقش متغیرها ندارد و آنها را دستکاری یا کنترل نمی‌کند و صرفاً آنچه را وجود دارد مطالعه کرده، به توصیف و تشریح آن می‌پردازد؛ لذا با

¹ Progress

² Islamic-Iranian model of progress

توجه به توضیحات مذکور، روش پژوهش حاضر، کیفی و مبتنی بر توصیفی تحلیلی است و روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات بر پایه‌ی مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و مجلات معتبر علمی پژوهشی و ترویجی است؛ بنابراین در پژوهش حاضر، در ابتدا تعریف مفاهیم اصلی تحقیق ذکر شده و سپس با توجه به جمع‌آوری یافته‌های تحقیق که بر پایه‌ی مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و مجلات معتبر علم پژوهشی و ترویجی و آمارنامه‌های مختلف بوده، توصیف و تحلیل یافته‌ها آغاز و در نهایت نتیجه‌گیری انجام می‌شود.

جامعه و نمونه

در این تحقیق نمونه‌گیری از به شکل هدفمند انجام شد. در واقع گاهی اوقات اطلاعات قبلی از جامعه و یا با عنایت به هدف‌های معین، پژوهشگران داوری شخصی خود را برای انتخاب نمونه به کار می‌برند. پژوهشگر در این حالت فرض می‌کند اطلاعات او می‌تواند به انتخاب یک نمونه معرف جامعه کمک کند. بنابراین در نمونه‌گیری هدفدار، نمونه به خاطر سهولت انتخاب نمی‌شود؛ بلکه قضاوت‌های پژوهشگر بر اساس اطلاعات قبلی او مبنای انتخاب نمونه است (Delawar, 2012: p. 98).

در این تحقیق نیز با توجه به آشنایی با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که وجود دارد، مشخص شد که ۵۶ تدبیر در آن وجود دارد. از این رو جامعه‌ی آماری پژوهش ۵۶ تدبیر موجود در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت قرار دارد که به صورت هدفمند از میان تدابیر موجود در سند الگوی پیشرفت ۴ تدبیر به دلیل ارتباط یا امکان ارتباطی که با مسائل مربوط به خانواده داشته‌اند مورد توجه در این تحقیق قرار گرفتند.

مراحل اجرای تحقیق

در این پژوهش ابتدا شاخص‌های خانواده‌ی اسلامی که توسط صفورایی پاریزی (۱۳۹۲) استخراج شده مورد توجه قرار گرفت. سپس به الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مراجعه شد و از میان تدابیر موجود در آن چهار تدبیر (تدابیر ۲، ۴، ۹ و ۴۱) از میان آن‌ها به دلیل ارتباط و یا امکان ارتباط با مسائل خانواده انتخاب گشت. سپس با استفاده از آرای اندیشمندان اسلامی دیگر بررسی شد در صورتی که خانواده سبک زندگی اسلامی داشته باشد و بر محور شاخص‌های خانواده‌ی کارآمد اسلامی حرکت کند به چه شکلی باعث می‌شود این چهار تدبیر در اهداف تمدن اسلامی نوین محقق شوند و چه ثمراتی برای فرد و یا جامعه خواهد داشت.

شاخص‌های خانواده‌ی اسلامی

شاخص‌های خانواده‌ی کارآمد به دسته تقسیم می‌شود: شاخص‌های بینشی، اخلاقی و احکامی که آموزه‌های احکامی ضامن رعایت حقوق انسان‌ها می‌شوند. بینش‌ها به معنای نگاه کلی افراد نسبت به

جهان، هستی و انسان است. شاخص‌های اخلاقی شامل آن دسته از صفات و ویژگی‌هایی است که انسان مسلمان باید در جهت آن حرکت کند و هر مسلمان در جهت دستیابی به آن تلاش نماید و از ویژگی‌های متضاد و معارض با آن صفات دوری گزیند؛ مانند اینکه راست بگوید، انصاف و عدالت داشته باشد و ... که همگی جزء اخلاقیات اسلام به حساب می‌آید. دسته‌ی سوم احکامی است شامل دستورالعمل‌های بیرونی و عینی را شامل می‌شود و امور مادی، معنوی، دنیوی، اخروی، فردی و اجتماعی را شامل می‌شود (Motahari, 2003, quoted by Safouraei Parizi, 2013).

در ادامه مهم‌ترین شاخص‌های بینشی، اخلاقی و حقوقی خانواده‌ی اسلامی از منظر صفورایی پاریزی (۱۳۹۲) پرداخته خواهد شد.

شاخص بینشی

در بحث از شاخص‌های بینشی به مهم‌ترین باورهای دینی اشاره می‌شود که بر روابط و رفتارهای اعضای خانواده تأثیر می‌گذارد و آن را به خانواده‌ای کارآمد تبدیل می‌کند و نبود چنین باورهایی اثربخشی مفید خانواده را از کار می‌اندازد. شاخص‌های بینشی مورد توجه در خانواده‌ی اسلامی شامل ایمان به خدا، اعتقاد به رسالت و امامت و اعتقاد به معاد می‌باشد (Safouraei Parizi, 2013).

شاخص اخلاقی

پس از مسائل بینشی مسائل اخلاقی مطرح می‌شود. مسایل اخلاقی یا اخلاقیات اموری هستند که در بستر خانواده در افراد رشد و پرورش می‌یابند. انسان بسیاری از صفات اخلاقی و کمالی را در اثر ارتباط با اعضای خانواده مانند پدر، مادر، خواهر و برادر کسب می‌کند؛ بنابراین جایگاه خانواده در تحقق رشد اخلاقی در انسان جایگاه بسیار مهمی است. از مهم‌ترین مسائل اخلاقی مطرح در خانواده‌ی اسلامی می‌توان به مواردی چون محبت، تکریم، صبر، صداقت و مثبت اندیشی می‌توان اشاره کرد (Safouraei Parizi, 2013).

شاخص حقوقی

یکی از مهم‌ترین راه‌ها برای پیشگیری از فروپاشی خانواده آگاهی از حقوق و عمل به وظایفی است که هر یک از اعضای خانواده بر عهده دارند. در مکتب اسلام دقیقاً تمامی حقوق هر کدام از اعضای خانواده مشخص و معین گشته و رعایت این‌ها نه تنها موجب استحکام خانواده می‌شود بلکه از جانب خداوند نیز مأجور خواهد بود (Safouraei Parizi, 2013).

در یک تقسیم‌بندی کلی حقوق افراد در خانواده به دو دسته حقوق الزامی و غیرالزامی تقسیم می‌شود. دسته‌ی اول حقوقی است که لازم و واجب اند و عدم انجام آن مجازات در پی دارد و دسته‌ی دوم حقوقی هستند که مستحب و یا مباح هستند؛ این حقوق بیشتر جنبه‌ی اخلاقی دارند زیرا نمی‌-

توان بنیان خانواده را با قواعد خشک نگه داشت (Safouraei Parizi, 2013). در ادامه به حقوق تمامی اعضای خانواده پرداخته خواهد شد:

الف) حقوق زن

یک. تأمین هزینه‌ها و لوازم زندگی

دو. تأمین نیاز جنسی

سه. گشایش در زندگی

چهار. آراسته و پاکیزه بودن

پنج. معاشرت نیکو

ب) حقوق شوهر

حقوقی که زن باید نسبت به شوهر خود رعایت کند عبارتند از:

یک. ارضای نیاز جنسی

دو. حق نظارت بر رفت و آمدها

سه. حق انتخاب محل سکونت

ج) حقوق فرزندان

یک. داشتن نام نیکو

دو. حق تغذیه با شیر مادر

سه. حق اجتماعی شدن

چهار. حق ازدواج (Safouraei Parizi, 2013).

د) حقوق والدین

در منابع دینی حقوق مختلفی برای والدین مطرح شده است که به آنها اشاره می‌گردد؛ از جمله احسان به آنان، اطاعت‌پذیری، به نرمی سخن گفتن، تواضع و فروتنی در برابر آنان، برآورده کردن نیازهای پدر و مادر، دعا برای آنان، مشارکت در غم و شادی آنان، قدردانی از لطف‌های والدین، صدا نزدن والدین با اسم و دوری از آزردهن آنان شامل حقوق مسلم والدین می‌شود (Safouraei Parizi, 2013).

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در ۲۲ مهرماه ۱۳۹۷، از سوی مقام معظم رهبری به تمامی مراکز و اندیشمندان ابلاغ شده تا این سند را عمیقاً بررسی کنند و با ارائه پیشنهادهای مشخص برای ارتقای آن بیش از پیش در ترسیم هدف و مسیر پیشرفت کشور مشارکت جویند. الگوی پایه، چارچوب

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و معرف سیر کلی تحولات مطلوب ایران در عرصه فکر، علم، معنویت و زندگی به سوی تمدن نوین اسلامی ایرانی در نیم قرن آینده است. این الگو شامل مبانی، آرمان‌ها، رسالت، افق و تدابیر است و امید می رود که با تحقق آن، کشور راه پیشرفت را خواهد پیمود و طلعه‌ی مبارک تمدن نوین اسلامی ایرانی در زیست‌بوم ایران رخ می نماید. در این تحقیق به جایگاه سبک زندگی خانوادگی اسلامی در تحقق تدابیر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تدابیر مورد نظر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

این سند شامل ۵۶ تدبیر است که در ادامه به آن اشاره خواهد شد. تدابیر، تصمیمات و اقدامات اساسی و بلندمدت برای حل مسائل مهم کشور و شکوفا ساختن قابلیت‌های ماندگار ملی به منظور رسیدن به افق است.

بحث

همان طور که ذکر شد شاخص‌های سبک زندگی خانوادگی اسلامی به عنوان یک الگوی مطلوب مطرح هستند. این شاخص‌ها در سه حوزه‌ی بینشی، اخلاقی و حقوقی مورد توجه قرار می‌گیرند. بر این اساس می‌توان به نظر می‌رسد که با توجه به الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت این شاخص‌ها در چهار حوزه‌ی مورد توجه در تدابیر این سند تأثیر چشم‌گیری داشته باشند و در راستای افق‌های مورد توجه آن‌ها تدابیر مورد نظر را پیش ببرند. این چهار حوزه شامل گسترش و اشاعه‌ی اخلاق اسلامی، ترویج توحید و معارف و حیانی و الهی، ترویج سبک زندگی اسلامی و اعتلای منزلت و حقوق زنان با محوریت نقش مادری که در تدابیر ۲، ۴، ۹ و ۴۱ ذکر شده اند.

گسترش و اشاعه‌ی اخلاق اسلامی

خانواده یکی از اساسی‌ترین نهادهای مورد نظر جامعه‌ی بشری بوده است. بنابراین برای آن که بتوان جامعه‌ای ایده‌آل ترسیم کرد نیاز است عنصر اخلاق در خانواده مورد توجه قرار داشته باشد (Mehrbani & et al, 2018).

غرایز، ملکات و صفات انسان روحی و باطنی که در انسان است، اخلاق نامیده می‌شود و هر چه از اعمال انسانی موجب این‌ها شود نیز اخلاقیات می‌باشد (Mahdavi Kani, 1992: p. 13; quoted by Hassanzadeh, 2014). غزالی نیز اخلاق را هیأتی رسوخ‌یافته در نفس انسان می‌داند که باعث سهولت و آسانی رفتار انسان بدون تأمل می‌شود (Ghazali, 1992, vol. 2: pp. 1-36; quoted by Hassanzadeh, 2014).

بر اساس تعاریف فوق می‌توان متوجه شد که میان خانواده و اخلاق پیوندی عمیق است و استحکام یک خانواده نشان از وجود اخلاق در آن است و هر چه خانواده استحکام داشته باشد جامعه نیز می‌تواند صلابت بیشتری از خود داشته باشد (Zargooshi, 2016).

از طرفی دیگر در جامعه‌ای که اعضا و به خصوص فرزندان مبتنی بر اخلاق اسلامی تربیت شده باشند و روش آن خانواده در برخورد با موضوعات و مسائل مختلف یک روش اخلاقی بوده باشد موجب می‌شود علاوه سلامت اصل بنیان خانواده به تبع آن جامعه نیز بتواند سلامت خود را حفظ کند و از معضلات فرهنگی و اجتماعی بسیاری در امان بماند؛ زیرا این امر در قالب جامعه‌پذیری در چارچوب خانواده نسل به نسل افراد را با خود همراه می‌کند و جامعه به سمت تربیت نسل‌های پاک و حامل فضائل پیش می‌رود؛ از این جهت هر کدام از این افراد می‌توانند برای خود و جامعه‌شان به شخصیت‌های والایی مبدل گردند (Mousavi et al, 2016)؛ بنابراین هر چه که سبک زندگی خانواده به سمت اخلاق اسلامی پیش برود جامعه را نیز با خود می‌تواند رشد و ارتقا دهد.

ترویج توحید و معارف و حیانی و الهی

انسان برای آنکه بتواند شناخت درستی از جایگاه خود در جهان هستی داشته باشد نیاز دارد به اینکه یک جهان‌بینی داشته باشد. جهان‌بینی در واقع به معنای نوع خاصی از تعبیر و تفسیر انسان از جهان می‌باشد؛ بنابراین انواع و اقسام مختلفی برای جهان‌بینی می‌توان متصور بود که در میان همه‌ی آن‌ها تنها یک جهان‌بینی است که ظرفیت بالایی دارد و تک‌بعدی نیست. جهان‌بینی توحیدی به معنای درک یک منشأ حکیم برای پدیدآوری و آفرینش جهان است. همچنین جهان‌بینی توحیدی از این جهت حایز اهمیت است که توحید خود بنیادین‌ترین اصل از اصول دینی اسلام است و سایر اصول از آن ریشه می‌گیرند (Motahari, 2006: pp. 9-18).

در نظام خانواده که مهم‌ترین نظام موجود در یک جامعه است که می‌تواند در تربیت توحیدی اعضای خانواده نقش به‌سزایی ایفا کند. وقتی خانواده در حوزه‌ی سبک زندگی خود زمینه‌های لازم برای تحقق تربیت توحیدی فرزندان فراهم آورد آنان می‌توانند در پرتو آن رشد مطلوبی داشته باشند و به قرب و رضایت الهی دست یابند. این در صورتی تحقق می‌یابد که در ساختار خانواده آرامش حاکم باشد و در صورتی که آرامش نباشد تمامی این اهداف متنفی خواهد بود و این آرامش تنها از طریق بکارگیری راهبردهای توحیدی و ربانی محقق می‌شود (Hajibabaei, 2017).

در نهایت زمانی که سبک زندگی نظام خانواده با این مسیر حرکت کند می‌تواند جامعه را به سمت یک جامعه‌ی توحیدی سوق دهد و سایر افراد جامعه نیز به رشد و تعالی دست یابند. به عبارتی دیگر برای داشتن یک جامعه‌ی توحیدی نیاز به خانواده‌هایی است که در آن‌ها افراد مبتنی بر معارف و حیانی و الهی رشد یافته‌اند؛ بنابراین زمانی که افراد برای تشکیل خانواده در ابتدا اقدام به ازدواج می‌کنند و بعد از آن در زمانی که فرزندآوری می‌کنند و می‌خواهند برای امور تربیتی فرزند خود برنامه داشته باشند، داشتن نگاه توحیدی باعث می‌شود که خانواده به سمت حیات طیبه پیش

برود و در نهایت با فراگیر شدن این رویه جامعه می‌تواند به حیات طیبه و در نهایت به مسیر تمدن نوین اسلامی پیش برود (Maleki, 2016).

ترویج سبک زندگی اسلامی

خانواده در حقیقت خود اجراکننده‌ی اصلی سبک زندگی اسلامی است. سبک زندگی اسلامی به معنای این است که زندگی طبیعی و غریزی انسان در طول تاریخ با آگاهی، اراده و عقلانیت تکامل یافته و با آموزه‌های اسلامی هدایت و اصلاح شده است به عبارت دیگر سبک زندگی اسلامی شامل یک الگوی زندگی مطابق با آموزه‌های اسلامی برای رساندن جامعه و افراد به آرمان‌هایشان است (Kafi, 1397: p. 204).

سبک زندگی اسلامی بر مبنای فطرت و حرکت انسان به سمت فضایل قرار دارد که این حرکت به سمت این فضایل نقش عمده‌ای در تحقق تمدن اسلامی دارد. در حقیقت خانواده مهم‌ترین عنصر شکل‌دهنده‌ی شخصیت و الگوهای رفتاری انسان‌ها در دیگر حوزه‌ها و زمینه‌ها است. سبک زندگی خانوادگی در اسلام همانند درختی است که ریشه آن، باورها و اندیشه‌ها، ساقه و شاخه‌هایش، ارکان و وظایف اعضای خانواده می‌باشد (Ebrahimi, 2015). خانواده محیطی است که افراد با توجه به آن می‌توانند در آن به دور از تشویش‌ها و اضطراب‌ها با آرامش و اطمینان وظایف خود را انجام دهند (Karimi, 2016).

زمانی که در محیط خانواده عاری از هر گونه تشویق و اضطراب باشد و افراد در آن امنیت داشته باشند می‌تواند موجب پاک‌سازی محیط خانواده و جامعه از آلودگی‌ها، تشویق به ازدواج و تشکیل خانواده، تبیین روابط سالم و سازنده میان همسران و در نهایت کاهش آسیب‌های روانی و افزایش سلامت خانواده و جامعه شود که تمامی این‌ها از اهداف سبک زندگی اسلامی است که در صورت تحقق آن می‌تواند این اهداف را تحقق بخشد و این را به یک امر فراگیر مبدل نماید (Ghandani, Arani and Sadeghi Arani, 2015).

بنابراین با سبک زندگی اسلامی خانواده جامعه به حیات طیبه‌ای دست می‌یابد. شاخص‌های مورد نظر در حیات طیبه همان شاخص‌های خانواده‌ی اسلامی که قرآن انسان‌ها را به آن رهنمون ساخته است که در نهایت موجب می‌شود انسان‌ها در تمامی حوزه‌ها اعم از خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی، معنوی و اعتقادی در مطلوب‌ترین وضعیت ممکن قرار گیرند و در این راستا به بهترین طریق ممکن زندگی کنند (Kharestani and Seifi, 2018). در صورتی است که سبک زندگی خانواده‌های یک جامعه‌ی اسلامی بر طریق آموزه‌های قرآنی و معصومین (علیهم السلام) حرکت کنند (Sharifi and Lotfi, 2013) و راهکارهای سبک زندگی اسلامی در خانواده کاربردی‌سازی و عملیاتی شوند (Najafi et al, 2013).

اعتلای منزلت و حقوق زنان با محوریت نقش مادری

در رابطه با زنان چند نکته مطرح است که در سبک زندگی خانواده‌ی اسلامی مورد توجه قرار می‌گیرد که اگر این نکات مورد توجه قرار گیرند جایگاه اصلی زن شناخته می‌شود و به او ظلم نخواهد شد. اولین نکته اشتراک زن و مرد در انسانیت است؛ زیرا برخی از اندیشمندان و اقوام گذشته زن را انسان نمی‌دانسته‌اند و برای او شخصیت شیطانی قائل بودند. اما این در حالی است که در دین مبین اسلام آفرینش زن یک آفرینش اصیل است و نگاه ثانویه به او وجود ندارد (Alasvand, 2011, vol. 2: p. 13). نکته‌ی بعد اینکه برای زنان و مردان با توجه به تفاوت خلقی‌شان ظرفیت‌های متفاوتی برای رشد و کمال وجود دارد در عین اینکه هیچ کدام بر دیگری برتری ندارد و هر کدام نباید به دنبال کمالات دیگری باشد چرا که خداوند ظرفیت‌های متفاوتی برای رشد هر کدام در خلقتشان قرار داده است (Taherzadeh, 1393: pp. 26-28). در نهایت زن و مرد دو رکن اساسی خلقت هستند که در کنار هم به کمال می‌رسند و کمال هر کدام از آنان در گرو دیگری است. برای رسیدن به این کمال و تعالی نیاز به بستری پاک و طیب است که خانواده نام دارد. خانواده محل پیوند میان زن و مرد و بیشترین زمینه‌ساز رشد و کمال این دو است. در اسلام خانه و خانواده محیطی است که هر کدام از اعضا به سعادت و کمال خود می‌رسند (Beauty, Nejad and Sobhani, 2011: pp. 53-82).

از طرفی دیگر با توجه به تغییرات اجتماعی که به خصوص در چند دهه‌ی اخیر اتفاق افتاده است توجه به نقش و جایگاه زنان در کشور اهمیت به سزایی یافته است. برای همین لازم است برای اعتلای منزلت زن و حقوق وی در جامعه چاره‌ای اندیشیده شود؛ چرا که وقتی زن در جامعه خود را پیدا کند جامعه نیز جایگاه واقعی خود را پیدا می‌نماید. به عبارت دیگر زنان نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در رقم زدن هویت جامعه دارند؛ چرا که فرمان تربیت نسل‌های مختلف به دست زنان کشور تحقق می‌یابد و برای همین بسیاری از افراد بزرگ از دامان مادران گرانقدری به عرصه‌ی وجود پا گذاشته‌اند (Taherzadeh, 2014: pp. 94-95). مثال بارز آن وجود پریبرکت حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) است که در دامن پاک خود فرزندانانی به دنیا آورد که بزرگترین تحول‌آفرینان تاریخ بودند و انقلاب اسلامی بزرگ پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) را به نقاط بلندی رسانیدند (Ghaemi, 1994: p. 91).

خانواده در حقیقت کانون مقدسی است که سعادت و بدبختی یک جامعه از آن نشأت می‌گیرد و سعادت از آن خانواده‌ای است که بر اساس آموزه‌های اسلامی زندگی می‌کند؛ زیرا این آموزه‌ها به فرد می‌گوید که باید حقوق الهی را رعایت کند و در رفتار با سایر اعضا ملاحظه‌گر اخلاق متعالی و مترقی اسلامی باشد (Ghaemi, 1994: pp. 126-128). این موضوع در رابطه با زن در نظام خانواده نیز خود را نمایش می‌دهد و می‌گوید اگر به جایگاه حقیقی زن در نظام خانواده اسلامی توجه شود

موجب می‌شود به جایگاه رفیع او در جامعه نیز توجه شود و حقوق وی پاس داشته گردد (Motahari, 2017: pp. 43-44).

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) به عنوان یک الگوی بسیار کامل و جامع در زمینه‌ی سبک زندگی زنان امت اسلامی مطرح هستند و الگو قرار گرفتن ایشان توسط زنان امت به عنوان یک وظیفه‌ای است که آنان به جایگاه واقعی‌شان به عنوان یک زن مسلمان رهنمون می‌نماید. الگوهای رفتاری مطلوب زن از سیره‌ی حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) همان الگوهایی است که در سبک زندگی اسلامی مطرح هستند (Behjatpour, 2015)؛ بنابراین می‌توان گفت با توجه به این در صورتی که زنان جامعه در سبک زندگی خانوادگی خود حضرت فاطمه (سلام الله علیها) را الگوی خود قرار دهند نه تنها به صورت فردی به سعادت دنیوی و اخروی کمک کرده‌اند بلکه می‌توان گفت به جریانی کمک نموده‌اند که موجب ترویج جایگاه والای زن و به تبع آن اعتلا و ارتقای تمامی زنان در جامعه‌ی اسلامی می‌گردد. حضرت فاطمه (سلام الله علیها) بهترین زنان را زنی می‌داند که هیچ مردی او را نبیند و او نیز هیچ مردی را نبیند و همچنین بهترین موقعیت و مهم‌ترین نقش‌ها را برای زن، نقش‌های خانوادگی می‌داند. یعنی برای زن مطلوب‌ترین حالت این است که بتواند به خصوص در نقش‌های مادری و همسری بدرخشد (Rasooli Mahallati, 2007: p. 103).

مشکل زنان در جامعه‌ی امروز این است که با آنان به عنوان یک زن برخورد نمی‌شود بلکه به عنوان یک کارگر یا خدمت‌گذار برخورد می‌شود. همین مسائل باعث می‌شود که زن در جوامع امروز حتی جوامع متمدن نیز جایگاه اصلی خود را نداشته باشد و برای همین روز به روز کارکردهای اصلی خانواده افت می‌کند و رفته رفته خانواده به یک عنصر کم‌منفعت برای جامعه تبدیل می‌شود (Motahari, vol. 1, 2012: p. 35).

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه یکی از مشکلات جامعه‌ی امروز ایران دوری از معیارهای سبک زندگی خانواده-ی اسلامی است، این خود باعث تعویق حرکت جامعه به سمت تمدن نوین اسلامی شده است؛ بنابراین برای حرکت به سمت یک جامعه‌ی مترقی و پویا نیاز است که این کار از خانواده شروع شود. چنانکه ذکر گردید سرآغاز سعادت‌مندی و سربلندی جامعه از خانواده شروع می‌شود و در صورتی که خانواده به خوبی نقش خود را ایفا کند می‌تواند جامعه به سمت سعادت پیش برود.

الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت‌سندی است که مسیر تحقق آرمان‌های تمدن نوین اسلامی تحقق می‌بخشد. در این سند تدابیری وجود دارد که نمایانگر آرمان‌های اسلامی است. بر اساس مطالبی که بیان شد سبک زندگی خانواده‌ی اسلامی می‌تواند تحقق‌بخش تعدادی از این تدابیر باشد. تدابیری که حرکت جامعه در تمام سطوح اگر به سمت آن قرار گیرد در حقیقت جامعه به سمت آرمان‌های

حقیقی اسلامی حرکت کرده و به سعادت خواهد رسید. در این مقاله به بررسی نقش سبک زندگی خانوادگی اسلامی در تدبیر از تدابیر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت پرداخته شد که به نظر نگارنده اثر مستقیمی در تحقق آن‌ها دارد و اگر خانواده در مسیر الگوی مطلوب خود یعنی سبک زندگی اسلامی حرکت کند می‌تواند سبب پیشبرد اهداف والای تمدنی انقلاب اسلامی شود و به صورت خاص در جهت پیشبرد اهداف سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت قدم استوار و مؤثری بردارد.

References

The Holy Quran

- Abedi, Ahmad and Shavakhi, Alireza (2010). Quantitative and Qualitative Research Methodology in Behavioral Sciences, Strategy Quarterly, Volume 19, Number 54, pp. 153-168 [In Persian]
- Alasvand, Fariba (2011). Women in Islam (Vols. 1 and 2). Qom: Hajar Publishing Center [In Persian].
- Bostan, Hussein (2011). Sociology of the family with a look at Islamic sources. Qom: Research Center and University [In Persian]
- Behjatpour, Abdul Karim (2015). Fatimid lifestyle. Journal of Lifestyle, First Year, Volume 1, pp. 99-120 [In Persian]
- Delavar, Ali (2012). Research Methods in Psychology and Educational Sciences. Tehran: Editing Publishing
- Ebrahimi, Mohammad Hassan (2015). Investigating the effect of family role on Islamic lifestyle. National Conference on Science and Technology of Educational Sciences, Social Studies and Psychology of Iran, Tehran [In Persian]
- Farhoudeh, Faryad and Farhudeh, Farzad (2020). Iranian-Islamic lifestyle and media knowledge. Afagh Journal of Humanities, Fourth Year, No. 45, pp. 73-86 [In Persian]
- Ghaemi, Ali (1994). In the school of Fatima (peace be upon her). Tehran: Amiri Publications [In Persian]
- Ghaemi, Ali (1990). The system of family life in Islam. Tehran: Association of Parents and Educators of the Islamic Republic of Iran [In Persian]
- Ghandani Arani, Ali Akbar and Sadeghi Arani, Zahra (2015). Islamic family and lifestyle (Quranic family). International Congress of Psychology and Educational Sciences with Islamic Approach, Volume 1 [In Persian]
- Haji Babaei, Hamidreza (2017). Educational strategy of monotheistic peace of family from the perspective of Quran. Year 8, No. 31, pp. 181 – 194 [In Persian]
- Hassanzadeh, Saleh (2013). Factors of family consolidation in Islamic culture. Journal of Quranic Knowledge, Volume 4, Number 15, pp. 45-68 [In Persian]
- Kafi, Majid (2018). Lifestyle in the light of the Quran. Lifestyle Research Bi-Quarterly, Fourth Year, No. 7, pp. 9-39 [In Persian]
- Kafi, Majid (2018). Social lifestyle with emphasis on Quranic verses. Qom: Research Institute and University and Islamic Propaganda Organization [In Persian]

Karimi, Ali (2016). Islamic family and lifestyle. Ninth Congress of Pioneers of Progress, Tehran [In Persian]

Kaviani, Mohammad (2017). Family lifestyle from the perspective of the Quran and modernity. Islamic Education, Year 12, Number 24, pp. 49-73 [In Persian]

Kaviani, Mohammad (2011). Quantification and assessment of Islamic lifestyle. Psychology and Religion, Fourth Year, No. 2, pp. 27-44 [In Persian]

Kharestani, Ismail and Seifi, Fatemeh (2019). The position of the family in the Islamic way of life and the creation of a good life from the perspective of the Qur'an [In Persian]

Specialized Quarterly of Quran and Hadith Studies of the Ship, Volume 16, Number 24, pp. 89-120 [In Persian]

Khamenei, Seyed Ali (2019), Statements of the Supreme Leader in the Friday Prayer Speech dated 10/27/1398, from www.khamenei.ir [In Persian]

Khorranshad, Mohammad Baqir (2013). Islamic Revolution, Islamic Awakening and New Islamic Civilization. Culture Strategy, Volume 6, Number 23, pp. 127-154 [In Persian]

Rasooli Mahallati, Seyed Hashem (2007). The life of Hazrat Fatima (peace be upon her) and her daughters. Tehran: Islamic Culture Publishing Office [In Persian]

Safouraei Parizi, Mohammad Mehdi (2013). Characteristics of an efficient family. Islamic Journal of Women and Family, Volume 1, Number 1, Pages 1 - 21 [In Persian]

Samadi, Laleh and Fadaei, Gholamreza (2015). Citation analysis as a research method. Volume 1, Number 2, pp. 51-70 [In Persian]

Sharifi, Inayatullah and Lotfi, Mehr Ali. (2013). Family life style in the Qur'an and the tradition of the infallible leaders (AS). Journal of Quranic Knowledge, Volume 4, Number 14, pp. 81-100. [In Persian]

Taherzadeh, Asghar (2014). Woman as she should be. Isfahan: Lab Al-Mizan Publications [In Persian]

Mahmoudi, Akbar (2016). Challenges of Quranic lifestyle and modernity with emphasis on family. Doctoral dissertation, University of Islamic Studies [In Persian]

Maleki, Zahra (2016). Investigating the position and role of the family in the realization of a healthy and monotheistic society with a religious approach. Conference on Islamic Doctrines, Contemporary Man and the Family System, Sari [In Persian]

Motahari, Morteza (2012). The rights of men and women from the perspective of Islam (Vol. 1). Tehran: National Secretariat of Motahar Insight [In Persian]

Mehrbani, Mohammad; Dehghanian, Mohammad; Rasekh, Yaser and Hashemi, Hossein (2018). Islamic ethics in the family and its impact on society. Sixth National Conference on Modern Studies and Research in the Field of Educational Sciences, Psychology and Counseling, Iran, Tehran [In Persian]

Motahari, Morteza (2006). An Introduction to the Islamic Worldview. Monotheistic worldview. Qom: Sadra Publications [In Persian]

Mousavi, Amal Sadat; Nisi, Athena and Weiss Sheikh Robot, Sara (2015). The role of the family in the religious education of children and reducing cultural harms. Fourth Scientific Conference on Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Injuries of Iran, Tehran [In Persian].

Najafi, Hassan; Rahnama, Akbar and Farmahini Farahani, Mohsen (2013). Investigating the strategies of applying Islamic lifestyle in the family institution, taken from hadiths. Journal of Propaganda Education, First Year, No. 1, pp. 143-167 [In Persian]

Zare, Nasser; Mansooripour, Zahra; Mansooripour, Azam and Mansooripour, Najmeh (2015). The role of the family in community health, the first national conference on modern studies and research in the field of educational sciences and psychology in Iran, Tehran [In Persian]

Zargooshi, Azam (2016). Strategies for Strengthening the Family in the Iranian-Islamic Model of Progress with Emphasis on Islamic Doctrines, Congress of Pioneers of Progress, Volume 9, pp. 1164-1173 [In Persian]

Zibaeinejad, Mohammad Reza and Sobhani, Mohammad Taghi (2011). An Introduction to the System of Female Personality in Islam (A Comparative Study of the Perspectives of Islam and the West). Qom: Hajar Publishing Center [In Persian].

